

Franko Ćorić

Prikaz knjige Marijana Bradanovića *Branko Fučić,* *povjesničar umjetnosti i konzervator*

Franko Ćorić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za povijest umjetnosti C-121

HR – 10000 Zagreb, Ivana Lučića 3

Društvo povjesničara umjetnosti Rijeke osnovano je 1992. godine s ciljem unapređenja struke povijesti umjetnosti te jačanja njezina udjela u javnom životu grada i regije. Seriju publikacija posvećenu značajnim riječkim povjesničarima umjetnosti započelo je 2009. godine te je do sada objavilo tekstove posvećene opusima Borisa Vižintina (2009.), Vande Ekl (2009.) i Radmile Matejčić (2020.) Ova serija manjeg formata usmjerena je popularno-znanstveno i kulturološki njegujući sjećanje na važne prethodnike struke, ali i ističući vrijednost, važnost i aktualnost njihovih doprinosa i za sadašnjost. Autor četvrte knjige u nizu posvećene akademiku Branku Fučiću je prof. dr. Marijan Bradanović s Katedre za istraživanje i očuvanje baštine Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske je u posljednjih desetak godina organiziralo cijeli niz skupova posvećenih zaslužnim povjesničarima umjetnosti i konzervatorima: Anđeli Horvat (2011.), Arturu Schneideru (2013.), Radovanu Ivančeviću (2014.), Gjuri Szabi (2015.) i Olgi Maruševski (2018.), nakon kojih su objavljeni i zbornici tih skupova s nizovima članaka posvećenih njihovom liku i djelu. Institut za povijest umjetnosti je 2021. godine u suradnji s Književnim krugom Split organizirao skup posvećen Ljubi Karamanu. Ovo vraćanje u prošlost i djelima prethodnika svjedoči o razvoju povijesti umjetnosti i povijesti konzerviranja u Hrvatskoj, o promjenama metoda, dolasku do novih spoznaja i revalorizaciji prethodnika.

Slabo je poznato da je Branko Fučić, kojega je profesor Bradanović i osobno poznao, neposredno nakon Drugoga svjetskog rata djelovao i kao konzervator, pa je upravo tom segmentu njegovog djelovanja, koji ga je trajno obilježio, posvećen veliki dio ove knjige pisane dijelom esejističkim, a

dijelom znanstvenim stilom. Knjiga je obogaćena i osobnim sjećanjima autora teksta.

Povod publikaciji posvećenoj akademiku Fučiću je stota obljetnica njegovog rođenja, no knjiga je zbog pandemije kasnila. Za razliku od recentnih publikacija posvećenih akademiku, među kojima treba istaknuti biografiju Josipa Žgaljića, *Branko Fučić (od Dubašnice do Dubašnice)* iz 2001. godine, kao i međunarodni skup *Az grišni diak Branko pridivkom Fučić* održan 2009. godine te zbornik objavljen 2011. godine pod uredništvom Tomislava Galovića, ova knjiga se razlikuje svojom usmjerenošću na povijesnoumjetnički i konzervatorski segment njegovog djelovanja.

Poglavljja *Okvir i Motiv* uvode u temu i razlog bavljenja njome. Poglavlje *Trostruki Bodul, Vlah, čobanin* govori o Fučićevu podrijetlu, odrastanju i interesima. Najveći znanstveni doprinos knjige čine poglavlje *U ratno doba na Muredoslovnom fakultetu* vrijedno u kontekstu povijesti nastave povijesti umjetnosti pod profesorima Peterom Knollom, Arturom Schneiderom te povjesničarom Ljudmilom Hauptmannom na osnovu dokumenata iz arhiva Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao i za povijest konzerviranja važno poglavlje *Neukrotiv pripravnik Karamanovog Konzervatorskog zavoda* koje pokazuje konzervatorske izazove poslijeratnog razdoblja. Branko Fučić je, poput Gjüre Szabe u kontinentalnoj Hrvatskoj u prvim desetljećima 20. st., kao i Ljube Karamana u Dalmaciji između dva rata te Anđele Horvat i Ane Bogdanović-Deanović u vrijeme Drugoga svjetskog rata, započeo s obilaskom, inventariziranjem, opisivanjem i konzerviranjem umjetničke topografije Istre. Slijede poglavlja *Bilješka o Fučićevu konzervatorskom fotografskom opusu* te *Od asistenta do akademika*, sažetak na engleskom jeziku, životopis, popis nagradi i priznanja te izbor iz bibliografije.

Osobitost knjige je i publiciranje pedesetak pomno odabranih, dosad neobjavljenih fotografija kulturne baštine Istre, Kvarnera i Hrvatskog primorja koje je u vrijeme svoga konzervatorskoga i kasnijeg istraživačkog djelovanja fotografirao Branko Fučić, a iz kojih je vidljiv njegov likovni senzibilitet, a donekle i kratko iskustvo studija slikarstva na Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. Te su fotografije, uzevši u obzir sve kasnije promjene graditeljskih cjelina i ambijenata, u međuvremenu dobile iznimnu dokumentarnu i povijesnu vrijednost. Osobito svjedoče o ratnim razaranjima i stanju u neposrednom poraću, bilježeći važne i vrijedne panorame povijesnih naselja i njihov ambijent. Jedan od najistaknutijih riječkih povjesničara umjetnosti te specijalist za istarsko zidno slikarstvo i srednjovjekovnu skulpturu prikazan je, dakle, i kao stručnjak senzibiliziran i za konzerviranje kulturne baštine te kao izvrstan fotograf. Požrtvovnim radom Sanje Grković Zbirka Fučić s 1280 predmeta koja objedinjuje građu Fototeke Ministarstva kulture i medija i Fototeke Konzervatorskoga odjela u Rijeci dostupna je na mrežnim stranicama fototeke Ministarstva kulture i medija.

Akademik, doktor povijesti umjetnosti s ljubljanskog sveučilišta pod mentorstvom Franceta Stelèta i doktor teologije Branko Fučić rođen je u Bogovićima u Dubašnici na otoku Krku 8. rujna 1920. godine, a umro 31. siječnja 1999. godine. Njegova učiteljska obitelj se 1922. godina preselila u Generalski stol, a 1927. u Zagreb, gdje je 1938. završio realnu gimnaziju te 1944. Mudroslovni, danas Filozofski fakultet na kojem je diplomirao povijest umjetnosti s klasičnom arheologijom, nacionalnu i opću povijest te talijanski jezik. Osobitost naših krajeva u zadnjih 200 godina jest bila dinamična politička i administrativna prošlost pa se tako Dubašnica, mjesto rođenja kolege Fučića, u dokumentima sa studija na Mudroslovnom fakultetu u Zagrebu 1939. godine navodila kao dio Banovine Hrvatske, zatim NDH, Kraljevine Italije te naposljetku NR Hrvatske. Mijene država, uprava i vlasti uz socijalne promjene obilježile su i oblikovale našu prošlost i suvremenost.

Od ljeta 1945. do jeseni 1947. godine radio je na području Istre, Kvarnera i Hrvatskog primorja kao konzervator Konzervatorskog zavoda u Zagrebu te novoosnovanog Konzervatorskog zavoda u Rijeci. To ga je iskustvo trajno usmjerilo prema istraživanju srednjovjekovnoga zidnog slikarstva i glagoljskih natpisa – epigrafa i grafita – te izradi umjetničkih topografija Istre i Kvarnera. Od godine 1948. je bio vanjski suradnik JAZU-a, od veljače 1949. do 1952. godine asistent na Historijskom institutu JAZU-a, a od 1952. je radio u ustanovama pod okriljem Akademije u Rijeci. Ova knjiga je i sjajan doprinos u proučavanju odnosa među institucijama i kolegama. Na fotografijama se može vidjeti Ljubu Karamana, Tihomila Stahuljaka, Anđelu Horvat, Ljubu Karamana, Ferdu Hauptmanna, Anu Deanović,

Janeza Žena, Franceta Stelèta, Ivu Perčić, Aleksandra Perca, Doricu Juretić. Ova je knjiga također svjedočanstvo društvene izoliranosti uslijed političke nepodobnosti, kao i složenih odnosa u socijalističkoj Hrvatskoj.

Osobno mi je Branko Fučić bio poznat po knjizi o istarskim freskama, knjizi *Apsyrtides* o kulturnoj baštini cresko-lošinjskog arhipelaga te kao suautor nezaobilaznog *Leksikona ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*.

Knjiga profesora Bradanovića čitatelja podrobnije upoznaje s likom i djelom Branka Fučića. Prikazuje ga kao čovjeka široke naobrazbe i spoznaja, koji je svoju djelatnost shvaćao i kao kreativnu igru te je mnoge svoje zamisli oblikovao vlastitim rukama i znanjem, sposobnostima i vještinama, primjerice prijelome knjiga i postave izložbi. Knjiga Branka Fučića predstavlja kao čovjeka britkog uma, pomne analize, erudita koji je uključivao i humanističke i duhovne spoznaje. Bio je sjajan u korištenju, interpretaciji i primjeni svih povijesnih disciplina uključujući pomoćne povijesne znanosti kao što su epigrafika i heraldika. Neposredan, direktan, usredotočen na važno, ali i spreman svoje spoznaje podijeliti sa širom i užom javnošću. U tom kontekstu su bile važne njegova publicistička i izložbena djelatnost s pretežitim težištem na glagoljici te kasnosrednjovjekovnoj i ranonovovjekovnoj kulturi i umjetnosti koje su često pripadale domeni vernakularne umjetnosti i kronike svakodnevnog života, čime je i u tom aspektu bio ispred svoga vremena.

Branko Fučić je bio i literarno nadaren te je 1930-ih i 1940-ih godine pisao i objavljivao sjetnu poeziju u časopisima katoličke i nacionalne orijentacije. Iako praktični vjernik, imao je otpor prema kolektivizmu, a privlačile su ga ideje francuskoga personalizma kojima je ostao vjeran čitavog života. Pogotovo mi je zanimljivo bilo čitati ulomke njegovih izvješća i tekstova koji vrlo dobro govore o njegovoj erudiciji, širini i životnosti, težnji uživanja u ljude prošlih vremena i njihov način gledanja na svijet. Naši su krajevi kroz svoju povijest najčešće bili mjesta susreta civilizacija, etnosa i jezika koji su se spajali u nove entitete. Fascinantno je Fučićev sintetski pristup temama koji se nije zadržavao samo na materijalnim, arheološkim i povijesno-umjetničkim aspektima, već je uključivao i kulturnohistorijske, povjesničarske i etnološke aspekte, kao i upečatljivo bilježenje mirisa u opisu povijesnih krajolika i lokaliteta.

Profesor Bradanović je u pravu kada tvrdi da je Fučićeva djelatnost slična onoj Cvita Fiskovića, pogotovo u segmentu naglašavanja sudjelovanja domaćega stanovništva u povijesnim umjetničkim fenomenima.

Fučić jest bio dio poratne generacije povjesničara umjetnosti koja je htjela pokazati i dokazati slavenski segment lokalne povijesti, što je bila reakcija na mnoga posezanja i kolonijalistički intonirane prethodne interpretacije umjetničkih fenomena. Prilično recentna, suvremena ideja nacija

utjecala je na političke težnje za etnički čistim područjima. Koliko god poratno razdoblje u političkom smislu i danas bilo osjetljivo, toliko je istraživanje i tumačenje toga vremena važno. Danas se i kod nas i u Italiji istražuju i objavljuju mnogi radovi o osjetljivim razdobljima između dva rata, razdoblju Drugoga svjetskog rata te poraća. Pred nama se i u tom kontekstu nalazi vrijedna knjiga utemeljena na arhivskim vrelima.

Iz ovoga kratkog prikaza vidljivo je da se radi o vrijednom štivu za stručnjake i studente iz domene povijesti

umjetnosti, arhitekture te konzerviranja kulturne baštine, ali i šire za osobe zainteresirane za prošlost, kulturu i umjetnost te očuvanje ambijenta, pružajući ljudski, intelektualni i profesionalni portret jednog velikog i skromnog čovjeka kakvi su i krčki franjevci glagoljaši. Knjiga daje znanstveni doprinos istraživanju kompliciranih odnosa politike, kulture i identiteta u poraću Drugoga svjetskog rata te potiče na čitanje Fučićevog opusa koji je, zbog svoje znanstvene fundiranosti, opreza i akribije, odolio sudu vremena.

